

Категорія справи № 536/378/15: **не визначено.**

Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **20.03.2018.** Оприлюднено: **20.03.2018.**

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

7 березня 2018 року

м. Київ

справа № 536/378/15-ц

провадження № 61-772 св 18

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:

головуючого - Луспеника Д. Д.,

суддів: Білоконь О. В. (суддя-доповідач), Синельникова Є. В., Хопти С. Ф., Черняк Ю. В.,

учасники справи:

позивач - ОСОБА_4,

відповідач: ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7,

розглянув у порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу ОСОБА_4 на рішення Кременчуцького районного суду Полтавської області від 26 червня 2015 року у складі судді

Колотієвського О. О. та рішення апеляційного суду Полтавської області

від 12 квітня 2016 року у складі суддів: Мартєва С. Ю., Кузнєцової О. Ю.,

Хіль Л. М.,

В С Т А Н О В И В :

Відповідно до пункту 4 розділу XIII перехідних положень ЦПК України у редакції Закону України № 2147-VIII від 3 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» касаційні скарги (подання) на судові рішення у цивільних справах, які подані і розгляд яких не закінчено до набрання чинності цією редакцією Кодексу, передаються до Касаційного цивільного суду та розглядаються спочатку за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу.

У лютому 2015 року ОСОБА_4 звернувся до суду із позовом до ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7 про стягнення коштів.

Позовна заява мотивована тим, що на підставі довіреності, виданої позивачем 27 серпня 2013 року, він уповноважив ОСОБА_6 та ОСОБА_7 укладати правочини щодо розпорядження належним йому автомобілем Fiat Doblo, 2001 року випуску, державний номер НОМЕР_1, за ціною та на умовах за власним розсудом. На підставі цієї довіреності 6 березня 2014 року ОСОБА_6 зняв з обліку зазначений автомобіль з метою подальшої його реалізації та 7 березня 2014 року вказаний транспортний засіб було перереєстровано на нового власника -

ОСОБА_5 Згідно довідки-рахунку від 6 березня 2014 року вартість спірного автомобіля становила 70 тис. грн. Вважав, що спірний автомобіль був проданий відповідачем від його імені та в його інтересах, тому у останнього виник обов'язок передати йому, як власнику, кошти, отримані за реалізацію автомобіля. Оскільки кошти йому повернуто не було, позивач просив, з урахуванням уточнених позовних вимог, стягнути з ОСОБА_6 на його користь кошти, отримані за реалізацію автомобіля у розмірі

70 тис. грн.

Рішенням Кременчуцького районного суду Полтавської області

від 26 червня 2015 року у задоволенні позову ОСОБА_4 відмовлено.

Рішення суду першої інстанції мотивовано тим, що обравши способом захисту порушеного права пред'явлення позову про відшкодування збитків, позивач повинен довести правову і фактичну підставу своїх вимог, проте обставини, зазначені позивачем у позові, ним не доведені.

Рішенням апеляційного суду Полтавської області від 10 серпня 2015 року рішення суду першої інстанції скасовано і ухвалено нове рішення про задоволення позову ОСОБА_4 Стягнуто з ОСОБА_6 на користь ОСОБА_4 грошові кошти у розмірі 70 тис. грн.

Ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 грудня 2014 року рішення апеляційного суду Полтавської області

від 10 серпня 2015 року скасовано, справу направлено на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Рішенням апеляційного суду Полтавської області від 12 квітня 2016 року апеляційна скарга ОСОБА_4 задоволена частково. Рішення Кременчуцького районного суду Полтавської області від 26 червня

2015 року скасовано і ухвалено нове рішення про відмову у задоволенні позову ОСОБА_4 з інших правових підстав.

Рішення суду апеляційної інстанції мотивовано тим, що до правовідносин, які виникли між сторонами, не можна застосовувати норми глави 17 ЦК України, та ОСОБА_4 не позбавлений права пред'явити позов з інших підстав.

У касаційній скарзі, поданій у травні 2016 року, ОСОБА_4 просить скасувати судові рішення і ухвалити нове рішення про задоволення позову, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Касаційна скарга мотивована тим, що видача довіреності на транспортний засіб, що був в експлуатації та має особливості цивільного обороту, без укладення договору купівлі-продажу не можна вважати договором, що укладений відповідно до закону та допускає перехід права власності до третіх осіб, тому рішення суду апеляційної інстанції є таким, що ухвалено з порушенням норм матеріального права. Разом з тим, ОСОБА_6 не має правових підстав утримувати у себе грошові кошти у розмірі 70 тис. грн, які він одержав в результаті виконання довіреності по продажу автомобіля.

Касаційна скарга підлягає задоволенню.

Відповідно до вимог частин першої і другої статті 400 ЦПК України під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Суд касаційної інстанції перевіряє законність судових рішень лише в межах позовних вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Згідно із положенням частини другої статті 389 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що на підставі довіреності, виданої ОСОБА_4 27 серпня 2013 року, останній уповноважив ОСОБА_6 та ОСОБА_7 укласти правочини щодо розпорядження належним йому автомобілем Fiat Doblo, 2001 року випуску, державний номер НОМЕР_1, за ціною та на умовах за власним розсудом. На підставі цієї довіреності 6 березня 2014 року ОСОБА_6 зняв з обліку зазначений автомобіль з метою подальшої його реалізації та 7 березня 2014 року вказаний транспортний засіб було перереєстровано на нового власника - ОСОБА_5

Відповідно до довідки-рахунку від 6 березня 2014 року вартість спірного автомобіля становила 70 тис. грн.

Звертаючись до суду із позовом, ОСОБА_4 просив стягнути з

ОСОБА_6 на його користь кошти, отримані за реалізацію автомобіля кошти, посилаючись на статті 237, 238, 239, 244 ЦК України та обґрунтовуючи його тим, що отримання відповідачем грошових коштів за укладеним правочином купівлі-продажу, обумовило виникнення у нього обов'язку передати їх власнику відчуженого майна.

Разом з тим, оскільки підставою позову є фактичні обставини, що наведені у заяві, то зазначення позивачем конкретної правової норми на обґрунтування позову не є визначальним при вирішенні судом питання про те, яким законом слід керуватися при вирішенні спору.

Вирішуючи спір, суд апеляційної інстанції виходив із того, що між сторонами виникли правовідносини щодо купівлі-продажу автомобіля, а тому вони регулюються нормами зобов'язального права, зокрема статтями 216, 235, частиною третьою статті 640 ЦК України, а оскільки позов з цих підстав не заявлявся, дійшов висновку про відмову у його задоволенні.

Проте погодитися із таким висновком апеляційного суду не можна.

Загальний порядок укладення договорів будь-якими учасниками цивільних відносин визначено у главі 53 ЦК України.

До принципово важливих складових цієї процедури відносяться зміст та форма договору, спосіб, місце укладення.

Правове регулювання відносин, пов'язаних з купівлею-продажем транспортних засобів, здійснюється на підставі положень ЦК України з урахуванням загальних положень про договір та спеціальних правил, закріплених у відповідних положеннях Порядку здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1200 та Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388, які визначають певні особливості укладення, виконання та правові наслідки невиконання відповідних договорів.

Згідно з Порядком здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1200, оформлення на товарних біржах договорів купівлі-продажу транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, здійснюється з використанням облікованих відповідно у територіальному органі з надання сервісних послуг МВС і Держзільгоспінспекції бланків біржових угод.

Оформлення договорів купівлі-продажу транспортних засобів може проводитися в територіальному органі з надання сервісних послуг МВС.

У разі продажу транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, філією суб'єкта господарювання або уповноваженим дилером, крім акта приймання-передачі підприємства-виробника, покупцеві видається акт приймання-передачі, що укладається між суб'єктом господарювання (його філією) та уповноваженим дилером.

Під час продажу транспортних засобів, що перебувають (перебували) на обліку в уповноваженому органі МВС або Держзільгоспінспекції, покупцеві територіальним органом з надання сервісних послуг МВС видається свідоцтво про реєстрацію

транспортного засобу (технічний паспорт) або Держзільгоспінспекцією - свідоцтво про реєстрацію машини з відміткою про зняття машин (тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів) з обліку чи акт технічного стану.

У разі зняття з обліку транспортного засобу покупцеві видається свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу (технічний паспорт) та копія реєстраційної картки, що додається до свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу на пластиковій основі.

Отже, продаж транспортного засобу, що має ідентифікаційний номер, передбачає відповідне оформлення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу, зняття його з обліку, отримання свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу (технічний паспорт).

Сутність та правова природа загальноцивільного представництва регулюються положеннями глави 17 ЦК України.

За частиною третьою статті 244 ЦК України довіреність - це письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє (частина перша статті 237 ЦК України).

Отже, довіреність свідчить про наявність між особою, яка її видала, та особою, якій її видано, правовідносин, які є представницькими відносинами.

Договір купівлі-продажу - це угода, за якою продавець (одна сторона) зобов'язується передати майно у власність покупцеві (другій стороні), а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму (стаття 655 ЦК України).

Аналіз зазначених норм матеріального права свідчить про те, що видача довіреності на володіння, користування та розпорядження транспортним засобом без належного укладення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу не вважається укладеним відповідно до закону договором та не є підставою для набуття права власності на транспортний засіб особою, яка цю довіреність отримала.

За таких обставин, суд апеляційної інстанції дійшов помилкового висновку про те, що між сторонами склалися правовідносини щодо купівлі-продажу автомобіля.

Згідно зі статтею 629 ЦК України договір є обов'язковим для виконання сторонами.

Частиною першою статті 1000 ЦК України визначено, що за договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя.

Повірений зобов'язаний вчинити дії відповідно до змісту даного йому доручення (частина перша статті 1004 ЦК України).

Відповідно до частини першої статті 1006 ЦК України повірений зобов'язаний: повідомляти довірителю на його вимогу всі відомості про хід виконання його доручення; після виконання доручення або в разі припинення договору доручення до його виконання негайно повернути довірителю довіреність, строк якої не закінчився, і надати звіт про виконання доручення та виправдані документи, якщо це вимагається за умовами договору та характером доручення; негайно передати довірителю все одержане у зв'язку з виконанням доручення.

Таким чином, законодавством чітко визначено дії повіреного по закінченню виконання договору доручення, зокрема, негайно передати довірителю все одержане у зв'язку з виконанням доручення.

За змістом довіреності від 27 серпня 2013 року ОСОБА_4 уповноважив ОСОБА_6 та ОСОБА_7 управляти та розпоряджатись (продавати, передавати в оренду, позичку) належним йому автомобілем

Fiat Doblo, 2001 року випуску, № кузова НОМЕР_2, за ціною та на умовах за власним розсудом, в тому числі, одержувати належні йому гроші.

На підставі цієї довіреності 6 березня 2014 року ОСОБА_6 зняв з обліку зазначений автомобіль з метою подальшої його реалізації та 7 березня

2014 року вказаний транспортний засіб було перереєстровано на нового власника - ОСОБА_5

Відповідно до довідки-рахунку вартість автомобіля склала 70 тис. грн.

Таким чином, отримання ОСОБА_6 грошових коштів за укладеним правочином обумовило виникнення у нього обов'язку передати довірителю все одержане у зв'язку з виконанням доручення.

Зважаючи на те, що ОСОБА_6 обов'язку щодо повернення належних позивачу коштів не виконав та враховуючи, що у справі не вимагається збирання або додаткової перевірки чи оцінки доказів, обставини справи встановлені судом повно, але допущено помилку в застосуванні норм матеріального права, оскаржуване судові рішення підлягає скасуванню з ухваленням нового рішення про задоволення позову ОСОБА_4

Відповідно до статті 412 ЦПК України підставами для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення є неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права.

За змістом частини тринадцятої статті 141 ЦПК України якщо суд апеляційної чи касаційної інстанції, не передаючи справи на новий розгляд, змінює рішення або ухвалює нове, цей суд відповідно змінює розподіл судових витрат.

Відповідно до підпунктів «б», «в» пункту 4 частини першої статті

416 ЦПК України у резолютивній частині постанови суду касаційної інстанції зазначається новий розподіл судових витрат, понесених у зв'язку із розглядом справи у суді першої інстанції та апеляційної інстанції, - у разі скасування рішення та ухвалення нового рішення або зміни рішення; розподіл судових витрат, понесених у зв'язку з переглядом справи у суді касаційної інстанції.

Оскільки касаційна скарга ОСОБА_4 підлягає задоволенню, а судові рішення - скасуванню із ухваленням нового рішення про задоволення позовних вимог, то сплачений позивачем судовий збір у розмірі

243 грн 60 коп. за подання позовної заяви, 121 грн 80 коп. - за подання апеляційної скарги та 840 грн - за подання касаційної скарги, а всього -

1 205 грн 40 коп. слід стягнути з ОСОБА_6 на користь ОСОБА_4

Керуючись статтями 400, 409, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_4 задовольнити.

Рішення апеляційного суду Полтавської області від 12 квітня 2016 року скасувати і ухвалити нове рішення.

Позов ОСОБА_4 до ОСОБА_6 про стягнення коштів задовольнити.

Стягнути з ОСОБА_6 на користь ОСОБА_4 70 000 грн (сімдесят тисяч гривень).

Стягнути з ОСОБА_6 на користь ОСОБА_4 1 205 грн 40 коп. судового збору, сплаченого за подання позовної заяви, апеляційної та касаційної скарг.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Головуючий

Д. Д. Луспеник

Судді:

О. В. Білоконь

Є. В. Синельников

С. Ф. Хопта

Ю. В. Черняк